

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LV. De vitijs oppositis prudentiæ, quæ habent similitudinem cum prudentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

per quam contingit quod ratio non sollicitatur, ut precipiat ea, que debet, vel eo modo, quo debet. Post ergo dupliciter contingere, quod negligentia sit peccatum mortale, uno modo ex parte eius quod pretermittitur per negligentiam, quod quidem si fit de necessitate salutis siue sit actus, siue circumstantia, erit peccatum mortale: alio modo ex parte causae. Si enim voluntas intantum sit remissa circa ea quae sunt Dei, ut totaliter a Dei charitate deficiat, talis negligentia est peccatum mortale: & hoc praecipue contingit, quando negligentia sequitur ex contemptu. Alioquin si negligentia consistat in praetermissione alicuius actus, vel circumstantiae, quae non sit de necessitate salutis: nec hoc fiat ex contemptu, sed ex aliquo defectu feruoris, qui impeditur interdum per aliquod veniale peccatum, tunc negligentiam non est mortale peccatum, sed veniale.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod minor amor Dei potest intelligi dupliciter. Vno modo, per defectum feruoris charitatis, & sic causalatur negligentia, quae est peccatum veniale. Alio modo, per defectum ipsius charitatis: sicut de minor amor Dei, quando aliquis diligit Deum solum amore naturali, & tunc causalatur negligentia, quae est peccatum mortale.

AD SECVNDVM dicendum, quod parua oblatio cum humili mente, & pura dilectione facta, ut ibidem dicitur, non solum purgat peccata venialia, sed etiam mortalia.

AD TERTIVM dicendum, quod negligentia consistit in praetermissione eorum, quae sunt de necessitate salutis, tunc trahitur ad aliud genus peccati magis manifestum. Peccata enim quae consistunt in interioribus actibus, sunt magis occulta. Et ideo pro eis certa sacrificia non iniungebantur in lege: quia sacrificiorum oblatio erat quaedam publica protestatio peccati, quae non est facienda de peccato occulto.

Id innuit glossa citata in arg.

¶ Super Quaestionem quinquagesimam primam.

¶ In tota q. 51. quoniam uita tractata sunt generalia, & secundum materiam in qua fiunt, grauitatem assumunt, eritque de materijs singularum uirtutum; & uirtutum specialis sermo nunc fat sit scire, quod uita ista imprudentiae species sunt, & ex se quidem habet desormitatem in ratione, ut in litera explanatur de prudentia carnis, & astutia, ad quam spectat dolus, & fraus, & de solitudine temporalium. Pro claritate tñ 2. ar. memento illius distinctionis, scilicet de fine uitae, & de fine particulari, id est, de fine ultimi, & de fine proximo harum operationum. Finis enim ultimus oportet, quod sit solus Deus: finis autem proximus harum operationum, puta emptionis, preparationis, iudi, &c. potest esse aliquid inordinatum conuuium, vel aliquid huiusmodi, quod non contrariatur charitati.

QVAESTIO LV.

De uitijs oppositis prudentiae, in octo articulos diuisa.

POSTEA considerandum est de uitijs oppositis prudentiae, quae habent similitudinem cum ipsa.

Et circa hoc quaeruntur octo.

¶ Primo, Vtrum prudentia carnis sit peccatum.

¶ Secundo, Vtrum sit peccatum mortale.

¶ Tertio, Vtrum astutia sit peccatum speciale.

¶ Quarto, De dolo.

¶ Quinto, De fraude.

¶ Sexto, De solitudine temporalium rerum.

¶ Septimo, De solitudine futurorum.

¶ Octauo, De origine horum uitiolorum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum prudentia carnis sit peccatum.

AD PRIMVM sic proceditur. Vbi, quod prudentia car-

Fnis non sit peccatum. Prudentia enim uirtus, quam aliae uirtutes morales, ut regitua: sed nulla iustitia, uel temperantia. ergo neque aliqua prudentia est peccatum. ¶ 2. Præter. Prudenter operari ad finem, non est peccatum: sed caro licet non enim unquam carnem suam odio habet ad Ephes. 5. Ergo prudentia carnis non est peccatum.

¶ 3. Præter. Sicut homo tentatur a carne, tentatur a mundo, & a diabolo: sed non peccata aliqua prudentia mundi, uel ergo neque debet poni inter peccata carnis.

G SED CONTRA. Nullus est inimicus propter iniquitatem, secundum illud scriptum: odio sunt Deo impius, & impietas concitatur ad Rom. 8. Prudentia carnis non ergo prudentia carnis est peccatum.

RESPON. Dicendum, quod sicut prudentia est circa ea, quae sunt ad finem, & ideo prudentia carnis proprie dicitur quod aliquis bona carnis habet ut uitam. Manifestum est autem, quod hoc per hoc enim homo deordinatur circa ea, qui non consistit in bonis corporis, sed est. & ideo prudentia carnis est peccatum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod temperantia in sui ratione importat laudatur, sicut aequalitatem, & concorsationem, & ideo nunquam accipitur: sed nomen prudentia sumitur a potest. Et ideo licet prudentia simpliciter non accipiatur, aliquo tamen addeito malo, & secundum hoc dicitur prudentia peccatum.

AD SECVNDVM dicendum, quod anima, sicut materia propter formam, prouidetur propter principalem agens: & ideo dicitur caro, ut ordinetur ad bonum tantum. Si autem in ipso bono carnis ordinem, si inordinata, & illicita, non modo ad amore carnis ordinatur, sed ad appetitum.

AD TERTIVM dicendum, quod prudentia non per modum appetibilis, sed per modum appetentis. Et ideo cum prudentia appetat aliquid finem appetibilem, non prudentia diaboli, sicut prudentia respectu finis, sub cuius ratione tenentur in quantum scilicet proponuntur non bonum bona mundi, uel carnis. Et ideo prudentia carnis, & etiam prudentia mundi, Luc. 16. Filij huius saeculi prudentiam generatione sua &c. Apostolus autem inuenit sub prudentia carnis, quia carnes mundi appetimus propter carnem, & dicit, quod quia prudentia quodammodo prudentia, ut supra dictum est, habet tentationes potest intelligi tripliciter: scilicet diabolica, ut supra habitum est, & carnis, & mundi.

ARTICVLVS II.

Vtrum prudentia carnis sit peccatum.

AD SECVNDVM sic proceditur. Vbi, prudentia carnis sit peccatum mortale, re enim diuina legi est peccatum mortale hoc Deus contemnitur: sed prudentia

subiecta legi diuina, ut habetur Ro. 8. ergo prudentia carnis est peccatum mortale.

¶ 2. Præ. Oe pñm in Spūm sanctum est peccatum mortale: sed prudentia carnis uidetur esse peccatum in Spiritum sanctum. non. n. potest esse subiecta legi Dei, ut dicitur Ro. 8. & ita uidetur esse peccatum irreueribile, quod est proprium peccati in Spiritum sanctum. ergo prudentia carnis est peccatum mortale.

¶ 3. Præ. Maximo bono maximum malum opponitur, ut patet in 8. Eth. sed prudentia carnis opponitur prudentia, que est præcipua inter uirtutes morales. ergo prudentia carnis est peccatum mortale: & ita est peccatum mortale.

SED CONTRA. Illud, quod diminuit peccatum, non importat de se rōnem peccati mortalis: sed eam, prolequi ea, que pertinet ad curā carnis: quod uidetur ad prudentiam carnis pertinere, diminuit peccatum. ergo prudentia carnis de sui ratione non importat peccatum mortale.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, prudens dicitur aliquis dupliciter. Vno modo simpliciter. In ordine ad finem totius uitæ: alio modo, secundum quid. In ordine ad finem aliquem particularem, puta, sicut dicitur aliquis prudens in negotiatione, uel in aliquo hmoi. Si ergo prudentia carnis accipitur secundum absolutam prudentiam rōnem, ita, q. in cura carnis constituitur ultimus finis totius uitæ, sic est peccatum mortale, quia per hoc homo auertitur a Deo, cum impossibile sit esse plures fines ultimos, ut supra habitum est. Si uero prudentia carnis accipitur secundum rationem particularem prudentia, sic prudentia carnis est peccatum ueniale. Contingit. n. quādoque, quod aliquis inordinate afficitur ad aliquod delectabile carnis absq. hoc, q. auertatur a Deo per peccatum mortale: unde non constituit finem totius uitæ in delectatione carnis. Et sic adhibere studium ad hanc delectationem consequendam, est peccatum ueniale, quod pertinet ad prudentiam carnis. Si uero aliquis actu curā carnis exercet in finem honestum, puta, cū aliquis studet comelioni propter corporis sustentationem, non uocatur prudentia carnis, quia sic utitur homo cura carnis, ut ad finem.

AD PRIMVM ergo dicendum, q. Apol. loquitur de prudentia carnis, s. m. qd. finis constituitur in bonis carnis totius uitæ humanæ, & sic est peccatum mortale.

AD SECUNDVM Dicendum, q. prudentia carnis nō importat peccatum in Spiritum sanctum. Quod. n. dicitur, q. non potest esse subiecta legi Dei, non sic est intelligendum, quod ille qui habet prudentiam carnis, non possit conuerti, & subiecti legi Dei, sed quia ipsa prudentia carnis legi Dei non potest esse subiecta, si carnis nec inuita potest esse iusta, nec calor potest esse frigidus, quamuis calidum posset esse frigidum.

AD TERTIVM Dicendum, quod oē peccatum opponitur prudentia, sicut & prudentia participat in omni uirtute: sed ideo nō oportet quod nō dicitur peccatum prudentia oppositū, sit grauissimum, sed solum q. opponitur prudentia in aliquo maximo.

ARTICVLVS IIII.

Utrum astutia sit speciale peccatum.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur q. astutia non sit speciale peccatum. Verba. n. sacra scripture non inducunt aliquem ad peccandum: inducunt autē ad iustitiam, secundū illud Prou. i. Ut detur paruulis astutia. ergo astutia non est peccatum.

A ¶ 2. Præ. Prou. 13. dicitur. Astutus omnia agit cū consilio. Aut ergo ad finem bonum, aut ad finem malū. Si ad finem bonum, non uidetur esse peccatum: si autem ad finem malum, uidetur pertinere ad prudentiam carnis uel seculi. ergo astutia nō est speciale peccatum a prudentia carnis distinctum.

¶ 3. Præ. Greg. 10. Moral. exponens illud Iob 12. Deredetur iusti simplicitas, dicit. Sapientia huius mundi est cor machinationibus tegere, sensum uerbis uelare: que falsa sunt, uera ostendere: que uera sunt, falsa demonstrare. & postea subdit. Hæc prudentia usū a iuuenibus scitur, a pueris pretio discitur: sed ea que prædicta sunt, uidentur ad astutiam pertinere. ergo astutia non distinguitur a prudentia carnis, uel mundi: & ita non uidetur esse speciale peccatum.

SED CONTRA est, qd. Apol. dicit 2. ad Cor. 4. Abdicamus multa de decore, nō ambulantes in astutia, neq. adulterantes uerbū Dei. ergo astutia ē quoddā pñm.

RESPON. Dicendum, q. prudentia est recta ratio agibile, sicut scientia est recta ratio scibile. Contingit autem contra rectitudinem scientia dupliciter peccari in speculatiuis. Vno quidem modo, q. rō inducitur ad aliquam conclusionem falsam, que apparet uera. Alio modo ex eo, q. rō procedit ex aliquibus falsis, que uidentur esse uera siue sint ad conclusionem ueram, siue ad conclusionem falsam. Ita et aliquid pñm potest esse contra prudentiam, habes aliquam similitudinem eius dupliciter. Vno modo, quia studium rōnis ordinatur ad finem, qui non est uerè bonus, sed apparet: & hoc pertinet ad prudentiam carnis. Alio modo, in quantum aliquis ad finem consequendū, uel ad bonum, uel ad malū, utitur non ueris uis, sed simulatis & apparentibus, & hoc pertinet ad peccatum astutia. Unde est quoddā peccatum prudentia oppositū, & a prudentia carnis distinctum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut Aug. dicit in 4. contra Iulianum. Sicut prudentia abusuue quandoque in malo accipitur: ita etiam astutia quandoque in bono, & hoc propter similitudinem unius ad alterum. Proprie tamen astutia in malo accipitur, sicut & Philosoph. dicit in 6. Ethicor.

AD SECUNDVM dicendum, q. astutia potest consistere ad finem bonum, & ad finem malū, nec oportet ad finem bonum falsis uis peruenire, & simulatis, sed ueris: unde astutia etiam si ordinetur ad bonum finem, est peccatum.

AD TERTIVM dicendum, q. Greg. sub prudentia mundi accepit oia, que possunt ad falsā prudentiam pertinere: unde etiam sub hac comprehenditur astutia.

ARTICVLVS IIII.

Utrum dolus sit peccatum, ad astutiam pertinens.

AD QVARTVM sic procedit. Videtur, quod dolus non sit peccatum ad astutiam pertinens. Peccatum. n. in perfectis uiris non inuenitur, præcipue mortale: inuenitur autem in eis aliquis dolus, secundum illud 2. ad Corinth. 12. Cum essem astutus, dolo uos cepi. ergo dolus non est semper peccatum.

¶ 2. Præ. Dolus maxime ad linguam pertinere uidetur, secundum illud Psal. 5. Linguis suis dolose agebant: astutia autē, sicut & prudentia, est in ipso actu rationis. ergo dolus non pertinet ad astutiam.

¶ 3. Præ. Prou. 12. dicitur. Dolus in corde cogitantū mala: sed non ois malorum cogitatio pertinet ad astutiam. ergo dolus non uidetur ad astutiam pertinere.

SED CONTRA est, qd. astutia ad circūueniendum ordinatur, s. m. illud Apol. ad Ephel. 4. In astutia ad

Li. 10. Mora. cap. 27. ante medium.

Li. 4. c. 1. p. 2. ante medium. com. 7.

* ca. 11. a medio illius, to mo 5.

Inf. q. 69. ar. 2. cor. & q. 111. art. 3. ad 3.

circumventionem erroris, ad quod etiam dolus ordiatur: ergo dolus pertinet ad astutiam. **R**ESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, ad astutiam pertinet assumere vias non veras, sed simulatas & apparentes ad aliquem finem prosequendum vel bonum, vel malum. Assumptio autem harum viarum potest dupliciter considerari. Vno quidem modo in ipsa excogitatione viarum homini: & hoc proprie pertinet ad astutiam, sicut est excogitatio rectarum viarum ad debitum finem, pertinet ad prudentiam. Alio modo potest considerari talium viarum assumptio secundum executionem operis: & secundum hoc pertinet ad dolum, & ideo dolus importat quandam executionem astutiae: & secundum hoc ad astutiam pertinet.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut astutia proprie accipitur in malo, abusive autem in bono: ita etiam & dolus, qui est astutiae executio.

AD SECUNDUM dicendum, quod executio astutiae ad decipiendum, primo quidem & principali ter fit per verba, quae praecipuum locum tenent inter signa, quibus homo significat aliquid alteri, ut patet per Aug. in li. de doctr. christia. Et ideo dolus maxime attribuitur locutioni. Contingit tamen esse dolum & in factis, secundum illud Psal. 104. Et doli facerent in seruos eius. Est etiam dolus in corde, secundum illud Eccl. 19. Interiora eius plena sunt dolo: sed hoc est secundum quod aliquis dolos excogitat, secundum illud Psalm. 37. Et dolos tota die meditabatur.

AD TERTIUM dicendum, quod quicumque cogitant aliquod malum facere, necesse est quod excogitent aliquas vias ad hoc, quod suum propositum impleant, & ut plurimum excogitant vias dolosas, quibus facilius propositum consequantur, quam vis contingat quandoque, quod absque astutia, & dolo, aliqui aperte, & per uolentiam malum operentur: sed hoc, quia difficilius fit, in paucioribus accidit.

Super quest. quinquagesima quinta articulum quintum.

ARTICULUS V. *Obnspp*

Vtrum fraus ad astutiam pertineat.

AD QUINTUM sic proceditur. **V**idetur, quod fraus ad astutiam non pertineat. Non enim est laudabile, quod aliquis decipi se patiat, ad quod astutia tendit: est autem laudabile, quod aliquis patiatur fraudem, secundum illud 1. ad Corint. 6. Quare non magis fraudem patimini? ergo fraus non pertinet ad astutiam.

¶ 2. Præ. Fraus pertinere videtur ad illicitam exceptionem, vel receptionem exteriorum rerum, dicitur. n. Act. 5. quod uir quidam nomine Ananias cum Sapphira uxore sua uendit agrum, & fraudauit de pretio agri: sed illicite usurpare, uel retinere res exteriores, pertinet ad iniustitiam, uel illiberalitatem: ergo fraus non pertinet ad astutiam, quae opponitur prudentiae.

¶ 3. Præ. Nullus astutia utitur contra seipsum: sed aliquorum fraudes sunt contra seipsum, dicitur. n. Pro uerb. 1. de quibusdam, quod moluntur fraudes contra animas suas: ergo fraus non pertinet ad astutiam.

SED CONTRA. Fraus ad deceptionem ordinatur, secundum illud Iob. 13. Nunquid decipietur, ut homo uestris fraudulentis? ad idem etiam ordinatur astutia, ergo fraus ad astutiam pertinet.

Ar. proced.

Li. 2. c. 3. cir ca med. to. 3

Supra ar. 4. & locis ibi ac notatis.

RESPON. Dicendum, quod fraus in executione astutiae, ita etiam de fraus differre uidentur, quod dolus pertinet ad executionem astutiae: sicut magis proprie pertinet ad executionem astutiae, secundum quod supra dictum est.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod inducit fideles ad hoc, quod decepti ter toleret in sustinendis iniuriis fraudum.

AD SECUNDUM dicendum, quod astutia potest fieri per aliquid aliud modo, ut per prudentiam sit per uirtutes. Et hoc habet defraudationem pertinere ad astutiam illiberalitatem.

AD TERTIUM dicendum, quod si faciunt ex eorum intentione non contra seipsum, uel contra animas suas: Dei iudicio prouenit, ut id quod conuincuntur, contra eos retroqueatur, sicut Psal. 7. Incidit in foueam, quam fecit.

ARTICULUS VI.

Vtrum licitum sit sollicitudinem habere de temporalibus rebus.

AD SEXTUM sic proceditur. **V**idetur, quod sit sollicitudinem habere de temporalibus rebus praesens, secundum illud Roman. 12. Quod sit sollicitudine: sed homo praesens ex diuina providentia rebus, sicut illud Psal. Omnia pedibus eius, oues & boues &c. et non habere sollicitudinem de temporalibus rebus.

¶ 2. Præ. Vnusquisque sollicitus est de rebus suis, sed licitum est hominibus temporalibus, quibus uitam sustentant.

¶ 2. ad Thess. 3. Si quis non uult operari, non comest: ergo sollicitum est sollicitari de rebus temporalibus.

¶ 3. Præ. Sollicitudo de operibus mundanis est, secundum illud 2. ad Timotheam uenisset, sollicitus me quaesierat de rebus temporalibus, quandoque peritiam.

SED CONTRA. est, quod Dominus dicit Mat. 6. Non solliciti sitis de rebus temporalibus, quia non possunt crescere, nec minui, nec perire: sed solliciti sitis de rebus aeternis, quia non possunt consumi.

RESPON. Dicendum, quod sollicitudo in rebus temporalibus quoddam adhibitum ad aliquod finem, manifestum est autem, quod manifestum est, ubi est timor deficientis, & ubi est timor consequendi, minor interuenit sollicitudo.

¶ 2. Præ. Fraus pertinere videtur ad illicitam exceptionem, vel receptionem exteriorum rerum, dicitur. n. Act. 5. quod uir quidam nomine Ananias cum Sapphira uxore sua uendit agrum, & fraudauit de pretio agri: sed illicite usurpare, uel retinere res exteriores, pertinet ad iniustitiam, uel illiberalitatem: ergo fraus non pertinet ad astutiam, quae opponitur prudentiae.

¶ 3. Præ. Nullus astutia utitur contra seipsum: sed aliquorum fraudes sunt contra seipsum, dicitur. n. Pro uerb. 1. de quibusdam, quod moluntur fraudes contra animas suas: ergo fraus non pertinet ad astutiam.

SED CONTRA. Fraus ad deceptionem ordinatur, secundum illud Iob. 13. Nunquid decipietur, ut homo uestris fraudulentis? ad idem etiam ordinatur astutia, ergo fraus ad astutiam pertinet.

¶ 2. ad Thess. 3. Si quis non uult operari, non comest: ergo sollicitum est sollicitari de rebus temporalibus. **¶ 3. Præ.** Sollicitudo de operibus mundanis est, secundum illud 2. ad Timotheam uenisset, sollicitus me quaesierat de rebus temporalibus, quandoque peritiam.

SED CONTRA. est, quod Dominus dicit Mat. 6. Non solliciti sitis de rebus temporalibus, quia non possunt crescere, nec minui, nec perire: sed solliciti sitis de rebus aeternis, quia non possunt consumi.

RESPON. Dicendum, quod sollicitudo in rebus temporalibus quoddam adhibitum ad aliquod finem, manifestum est autem, quod manifestum est, ubi est timor deficientis, & ubi est timor consequendi, minor interuenit sollicitudo. **¶ 2. Præ.** Fraus pertinere videtur ad illicitam exceptionem, vel receptionem exteriorum rerum, dicitur. n. Act. 5. quod uir quidam nomine Ananias cum Sapphira uxore sua uendit agrum, & fraudauit de pretio agri: sed illicite usurpare, uel retinere res exteriores, pertinet ad iniustitiam, uel illiberalitatem: ergo fraus non pertinet ad astutiam, quae opponitur prudentiae.

¶ 3. Præ. Nullus astutia utitur contra seipsum: sed aliquorum fraudes sunt contra seipsum, dicitur. n. Pro uerb. 1. de quibusdam, quod moluntur fraudes contra animas suas: ergo fraus non pertinet ad astutiam.

SED CONTRA. Fraus ad deceptionem ordinatur, secundum illud Iob. 13. Nunquid decipietur, ut homo uestris fraudulentis? ad idem etiam ordinatur astutia, ergo fraus ad astutiam pertinet.

mo, propter maiora beneficia homini praestita diuinitus praeter suam sollicitudinem. scilicet corpus, & anima. Secundo, propter subventionem, qua Deus animalibus, & plantis subuenit abique opere humano, secundum proportionem suae naturae. Tertio, ex diuina providentia, propter cuius ignorantiam Gentiles circa temporalia bona quaerunt a principalibus sollicitudine: & ideo concluditur, quod principaliter nostra sollicitudo esse debet de spiritualibus bonis, sperantes quod temporalia nobis pueniant ad necessitatem, si fecerimus quod debemus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod temporalia bona subiecta sunt homini, ut eis utatur ad necessitatem, non ut in eis sine cesset, & superflue circa ea sollicitetur.

AD SECUNDUM dicendum, quod sollicitudo eius, quae corporali labore panem acquirat, non est superflua, si sit moderata: & ideo Hieronymus dicit quod labor exercendus est, sollicitudo tollenda, superflua. animam inquietans.

AD TERTIUM dicendum, quod sollicitudo temporalium in operibus misericordiae ordinatur ad finem charitatis: & ideo non est illicita, nisi sit superflua.

ARTICVLVS VII.

Utrum quis debeat esse sollicitus futurorum.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Videtur, quod aliquis debeat sollicitus esse futurorum. Dicitur enim Proverbia 6. Vade ad formicam & peger, & considera vias eius, & discere sapientiam, quae cum non habeat ducem, nec praecceptorem, parat in estate cibum sibi, & congregat in messe quod comedit: sed hoc est in futurum sollicitari. ergo laudabilis est sollicitudo futurorum.

¶ 12 Praeterea. Sollicitudo ad prudentiam pertinet: sed prudentia praecipue est futurorum. praecipua enim pars eius est prudentia futurorum, ut supra dictum est. ergo virtuosum est sollicitari de futuris.

¶ 13 Praeterea. Quicumque reponit aliquid in posterum conseruandum, sollicitus est in futuro: sed ipse Christus legit Io. 12. loculos habuisse ad aliquid conseruandum, quos Iudas deferebat. Apostoli etiam conseruabant praedicationem, quae ante pedes eorum ponebatur, ut legitur Act. 4. ergo licitum est futurum sollicitari.

SED CONTRA est, quod Dominus dicit Matth. 6. Nolite solliciti esse in crastinum. Cras autem sibi ponitur pro futuro, sicut dicit Hieronymus.

RESPON. Dicendum, quod nullum opus potest esse uirtuosum, nisi debeat circumstantiis uestiatur, inter quas una est debitum tempus, secundum illud Eccl. 8. Omni negotio tempus est opportunitas: quod non solum in exterioribus operibus, sed et in interiori sollicitudine locum habet. Vnicuique enim tempore competit propria sollicitudo, sicut temporibus aetatis competit sollicitudo mercedi: ipsi autem tempore competit sollicitudo uindemiae. Si quis ergo tempore aetatis de uindemia iam esset sollicitus, superflue praecuperet futuri temporis sollicitudinem, unde huiusmodi sollicitudinem tanquam superfluum Dominus prohibet, dicens. Nolite solliciti esse in crastinum. Unde subdit: Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipse, id est, suam propriam sollicitudinem habebit, quae sufficiens ad animum assigendum. & hoc est, quod subdit: Sufficit

Adici malitia sua, id est, afflictio sollicitudinis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod formica habet sollicitudinem congruam temporis: & hoc nobis imitandum proponitur.

AD SECUNDUM dicendum, quod ad prudentiam pertinet prudentia debita futurorum. Esset autem inordinata futurorum prudentia, uel sollicitudo, si quis temporalia, in quibus dicitur praeteritum, & futurum tanquam fines, quaereret, uel si superflua quaereret ultra praesentis uitae necessitatem, uel si tempus sollicitudinis praecuperet.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut Augustinus dicit in li. de ser. Dom. in mon. Cum uiderimus aliquem seruum Dei prouidere, ne ista necessaria sibi desint, non iudicemus eum de crastino sollicitum esse: nam & ipse Dominus propter exemplum loculos habere dignatus est, & in Actibus Apostolorum scriptum est, ea quae ad uictum sunt necessaria, procurata esse in futurum propter imminentem famem. non ergo dominus improbat, si quis humano more ista procurat: sed si quis propter ista non militet Deo.

ARTICVLVS VIII.

Utrum huiusmodi uitia oriuntur ex auaritia.

AD OCTAVUM sic proceditur. Videtur, quod huiusmodi uitia non oriuntur ex auaritia. Quia sicut dictum est, per luxuriam maxime ratio patitur defectum in sua rectitudine: sed huiusmodi uitia opponuntur rationi rectae, scilicet prudentiae: ergo huiusmodi uitia maxime ex luxuria oriuntur, praeterquam cum Philosophus dicat in 7. Ethic. Quod Venus est dolosa, & eius corrigia est varia, & quod ex insidiis agit incontinentes concupiscentiae.

¶ 3 Praeterea. Praedicta uitia habent quaedam similitudinem prudentiae, ut dictum est: sed ad prudentiam cum sit in ratione, maiorem propinquitatem habere uidentur uitia magis spiritualia, uel superbia, & inanis gloria: ergo huiusmodi uitia magis uidentur ex superbia oriri, quam ex auaritia.

¶ 3 Praeterea. Homo in insidiis utitur non solum in diripiendis bonis alienis: sed etiam in machinando aliorum caedes, quorum primum pertinet ad auaritiam, secundum ad iram: sed in insidiis uti pertinet ad astutiam, dolum, & fraudem: ergo praedicta uitia non solum oriuntur ex auaritia, sed et ex ira.

SED CONTRA est, quod Gregorius 31. Moral. ponit fraudem filiam auaritiae.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, prudentia carnis, & astutia cum dolo & fraude, quando am similitudinem habent cum prudentia in aliquo usu rationis. Praecipue autem inter alias uirtutes morales usus rationis rectae apparet in iustitia, quae est in appetitu rationali: & ideo usus rationis in debitu etiam maxime apparet in uitis oppositis iustitiae. Opponitur autem sibi maxime ex auaritia & ideo praedicta uitia maxime ex auaritia oriuntur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod luxuria a propter uehementiam delectationis, & concupiscentiae tota, secundum secundam S. Thomae.

Li. 3. art. 26. in prin. co. 4.

Super questio. quinquagesima quinta. articulus octauus.

In ultimo autem articulo aduerte, quod quodmadmodum in uirtute temperantiae maxime relucet refractio concupiscentiae. & in fortitudine firmitas animi, ita in iustitia rectitudo rationis, dum a qualitas seruat, & ius sub cuius tribuit. Et propterea proportione ualiter in contrariis uitiis carundem operationum deformitates relucet, scilicet concupiscentiae inmoderatio, animi utilitas, rationis peruersitas. Et propterea uita ista quae ratione quidem utitur, sed male, ex contrariis in iustitia praecipue oriri docet author. Et haec sufficiant pro hac, & pro rota sequenti, 56. Questione, ac per hoc pro toto tractatu prudentiae.

Lib. 7. Ethic. c. 6 circa medium. lec. 6.

Super questio. 53. & in dist. 16. ne. q. 53. & 55.

Super questio. 31. Moral. ca. 31. a med. art. 7. huius quest. & q. 47. art. 13.

D. 438. R. 2. licet

liter opprimat rationem, ne prodeat in actu. In predi-
ctis autem vitijs aliquis vitus rationis est, licet inordi-
natus; vnde, praedicta vitia non oriuntur directe ex
luxuria. Quod autem *Philosophus Venerem
dolosam appellat, hoc dicitur secundum quandam si-
militudinem, in quantum, scilicet hominem subito
furripit, sicut & in dolis agitur: non tamen per astu-
tias, sed magis per violentiam concupiscentiae, & de-
lectationis. Vnde & subdit, quod Venus furatur in-
tellectum multum sapientis.

In eo citato
in argum.

AD SECUNDUM dicendum, quod ex insidijs
agere, ad quandam pusillanimitatem pertinere vide-
tur. Magnanimus enim in omnibus vult manifestus
esse, vt *Philosophus dicit in 4. Ethico. & ideo quia su-
perbia quaedam similitudinem magnanimitatis habet,
vel fingit, inde est, quod non directe lex superbia hu-
iufmodi vitia oriuntur, quae vtuntur fraude, & dolo.
Magis autem hoc pertinet ad auaritia, quae propria
utilitatem quarit, parumpendens excellentiam.

Lib. 4. Ethic.
3. 10. 5.

AD TERTIUM dicendum, quod ira habet sub-
itum motum. Vnde praecipit agere, & absque con-
silio, quo vtuntur praedicta vitia, licet inordinate.
Quod autem aliqui insidijs vtuntur ad caedes aliorum, non
puenit ex ira, sed magis ex odio: quia iracundus appetit
esse manifestus in nocendo, vt dicit *Philosophus in 2. Rhet.

Lib. 8. c. 4. de
clinando ad
f. co. 6.

QVAESTIO LVI.

De praecipis pertinentibus ad prudentiam, in
duos articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de praecipis
pertinentibus ad prudentiam.

ET CIRCA hoc quaeruntur duo.

- ¶ Primò, De praecipis pertinentibus ad
prudentiam.
- ¶ Secundo, De praecipis pertinentibus ad vitia opposita.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum de prudentia fuerit dandum aliquod praecipium
inter praecipia decalogi.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod
de prudentia fuerit dandum aliquod praecipium
inter praecipia decalogi. De principali enim virtute
principaliora praecipia dari debent, sed principaliora
praecipia legis sunt praecipia decalogi: cum ergo pru-
dentia sit principalior inter virtutes morales, vide-
tur quod de prudentia fuerit dandum aliquod praeci-
pium inter praecipia decalogi.

¶ 2. Præ. In doctrina euangelica continetur lex ma-
xime quantum ad praecipia decalogi: sed in doctrina
euangelica datur praecipium de prudentia, vt Mat-
th. 10. Estote prudentes sicut serpentes: ergo inter praeci-
pia decalogi debuit praecipium de prudentia.

¶ 3. Præ. Alia documenta veteris testamenti ad praeci-
pia decalogi ordinantur: vnde & Malach. ultimo,
dicitur. Mementote legis Moysi serui mei, quam man-
dauit ei in Horeb: sed in alijs documentis veteris tes-
tamenti dantur praecipia de prudentia, sicut Prou. 3.
Ne innitatis prudentiae tuae, & infra 4. c. Palpebrae tuae
praecedat gressus tuos: ergo & in lege debuit aliquod
praecipium de prudentia dari, & praecipue inter praeci-
pia decalogi.

SED CONTRARIVM patet enumeranti praeci-
pia decalogi.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra *dictum
est, cum de praecipis ageretur, praecipia decalogi si-

1. 2. q. 100. ar-
t. 1.

cut data sunt omni populo, in eam
matione omnium, quasi ad naturalem
tinentia. Praecipue autem sunt de diuina
naturalis fines humanae vitae, quae sunt
dis sicut principia naturaliter cognita
uis, ut ex supra *dictis patet. Prudentiam
ci reafinem, sed circa ea quae sunt ad
dictum est: & ideo non fuit conuenienter
cepta decalogi aliquod praecipium perti-
nentiam pertinentis directe, ad quae
praecipia decalogi pertinent, secundum
est directiua omnium virtuosorum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod
dentia sit simpliciter principalior omni-
tutibus moralibus, iustitia tamen prae-
cit rationem debiti, quod requiritur ad
ut supra *dictum est: & ideo principia
gis, quae sunt praecipia decalogi, magis
iustitiam, quam ad prudentiam pertinet.

AD SECUNDUM dicendum, quod
euangelica est doctrina perfectionis, & non
quod in ipsa perfecte instrueretur homo
quae pertinent ad rectitudinem virtutis
suae sint ea, quae sunt ad finem. Et pro-
tuit in doctrina euangelica etiam de
cepta dari.

AD TERTIUM dicendum, quod
ctina veteris testamenti ordinata
calogi, ut ad finem: ita etiam conueni-
subsequentibus documentis veteris tes-
tamentis instruerentur de actu prudentiae,
ea, quae sunt ad finem.

ARTICVLVS II.

Vtrum in veteri lege fuerit conuenienter
proposita de vitijs oppositis

AD SECUNDUM sic proceditur. Vnde
teri lege fuerit in eo uenerit
bitiua proposita de vitijs oppositis
nuntur. n. prudentiae non minus
est oppositio ad ipsam, sicut in
eius, quae illa, quae cum ipsa similitudinem
sicut astutia, & quae ad ipsam pertinet
prohibentur in lege dicitur. n. Leuit. 19.
lumniam proximo tuo. & Deut. 19.
sacculo tuo diuersa pondera, & de
& de illis vitijs, quae directe opponuntur
aliqua praecipia prohibita ad decalogi
¶ 2. Præ. In multis alijs rebus per
emptione, & uenditione. Incommodum
dem in sola emptione, & uenditione
¶ 3. Præ. Eadem ratio est praecipitum
& prohibendi actum vitij oppositi
K & prohibendi actum vitij oppositi
opposita vitia debuerunt in lege
Sed CONTRARIVM patet per
RESPON. Dicendum, quod
iustitia maxime respicitur in eo
tur ad praecipium: quia iustitia est
bitum alteri, ut infra *dicitur. Aliter
ad executionem maxime communitur
quae est iustitia, ut *dictum est. & non
fuit, ut praecipia prohibita dantur
sicut cum dolo, & frangendo aliquod
ingerit, uel eius bona surripit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod
Sed CONTRARIVM patet per
RESPON. Dicendum, quod
iustitia maxime respicitur in eo
tur ad praecipium: quia iustitia est
bitum alteri, ut infra *dicitur. Aliter
ad executionem maxime communitur
quae est iustitia, ut *dictum est. & non
fuit, ut praecipia prohibita dantur
sicut cum dolo, & frangendo aliquod
ingerit, uel eius bona surripit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod
Sed CONTRARIVM patet per
RESPON. Dicendum, quod
iustitia maxime respicitur in eo
tur ad praecipium: quia iustitia est
bitum alteri, ut infra *dicitur. Aliter
ad executionem maxime communitur
quae est iustitia, ut *dictum est. & non
fuit, ut praecipia prohibita dantur
sicut cum dolo, & frangendo aliquod
ingerit, uel eius bona surripit.